Exp.

FLYGBLAD N:r 86. 1948.

Reviderad upplaga av nr 34.

VÄGLEDNING FÖR VÄXTSKYDDSANSTALTENS RAPPORTÖRER.

Rapportverksamhetens mål.

För att på bästa sätt fylla sin uppgift som allmänhetens rådgivare rörande bekämpandet av sjukdomar och skadedjur på våra kulturväxter och jordbruksprodukter, söker växtskyddsanstalten förvärva en noggrann och vidsträckt kännedom om dessa sjukdomars och skadedjurs förekomst och utbredning i landets olika delar, deras uppträdande under olika yttre betingelser samt omfattningen och den ekonomiska betydelsen av deras skadegörelse o. s. v.

Då de källor, ur vilka anstalten kan hämta sådant vetande äro tämligen begränsade, har det befunnits angeläget att förvärva frivilliga medarbetare hågade att utan penningersättning bidraga till denna samhällsnyttiga verksamhet.

Av dessa medhjälpare — rapportörerna — önskar alltså anstalten att de med vaken och intresserad blick lägga märke till de sjukdomar och skadedjur, som uppträda, och så utförligt som möjligt inrapportera vad de iakttagit. Rapporter om skadegörelse, som synes kräva skyndsamt ingripande, insändas omedelbart; de övriga kunna samlas och insändas periodvis, dock senast vid vegetationsperiodens slut.

Som anstaltens medhjälpare åtnjuta rapportörerna vissa förmåner. Varje rapportör erhåller nämligen kostnadsfritt och utan att behöva särskilt anhålla därom anstaltens skrifter, i den mån de kunna vara av intresse för honom. Härtill kommer, att en intresserad rapportör genom sin korrespondens med anstalten kan förvärva en för honom värdefull kunskap. Vid sin korrespondens med anstalten åtnjuter rapportör frankeringsfrihet (se nedan).

Rapporternas innehåll.

Sina iakttagelser meddelar rapportör på särskilda rapportblanketter, och för underlättande av bearbetningen av rapportmaterialet anmäles endast

en sjukdom och *ett* skadedjur på varje blankett. Rapportblanketter samt med anstaltens adress försedda kuvert och adresslappar, de sistnämnda avsedda att påsättas provpaket, tillhandahålles av anstalten. — Sedan kuvert eller adresslapp i nedre vänstra hörnet försetts med vederbörande rapportörs namn och rapportörnummer gäller frankeringsfrihet för försändelsen: se Allmänna Poststadgan, bil. E.

Sjukdomens eller skadedjurets namn. — Sjukdomens eller skadedjurets namn antecknas, om rapportören säkert känner detta. I annat fall beskrives sjukdoms- eller angreppsbilden hos den skadade växten eller växtdelen samt eventuell inverkan på totalbilden av beståndet. Angreppsstället på växten bör om möjligt säkert lokaliseras, ty många gånger framträda skadesymtomen starkast på en helt annan växtdel än den direkt angripna. Under alla förhållanden medsändes prov av den skadade växten och, där så ske kan, även av skadegöraren.

Den skadade växtens namn (även sortnamn). — Icke blott den angripna växtens (värdväxtens) artnamn utan så vitt möjligt även sortnamnet anges. Genom rapportörernas iakttagelser kan ett rikhaltigt material för bedömande av olikheter i sorternas resistens mot sjukdomar och skadedjur samlas och komma till nytta. Om flera sorter av samma växtart odlas jämsides och äro olika starkt angripna, bör givetvis detta meddelas.

Även vanliga sjukdomar och skadedjur böra rapporteras. — För att rapportverksamheten skall bli till verkligt gagn fordras, att rapportör icke endast meddelar ovanliga eller på något sätt egendomliga sjukdomar och skadedjur, utan i största möjliga omfattning också vanliga, ofta förekommande sådana, så att de samlade rapporterna ge en klar bild av »hälsotillståndet» hos kulturväxterna inom det område, för vilket rapporterna gälla.

Skadegörelsens omfång och styrka. — För att få en riktig uppfattning om de olika skadegörarnas betydelse är det av stor vikt, att rapporterna innehålla uppgifter om skadegörelsens omfång och styrka samt de ekonomiska förluster den förorsakat. Uppgifter, som grundats på en enkel uppskattning av skadorna sakna icke värde, men önskvärt är dock, att mera exakta uppgifter lämnas, t. ex. om antalet skadade plantor eller skördeförlusten, uttryckt i procent. — För att rapporterna skola kunna lämna något begrepp om skadegörelsens utbredning bör även antecknas de olika platser, på vilka rapportören iakttagit skadegörelsen eller från vilka han erhållit meddelande om att sådan förekommer eller förekommit.

Tiden för skadegörelsen. Uppgifter angående tiden för det första uppträdandet av en viss skadegörare, eventuella periodiska växlingar i dess förekomst samt skadegörelsens slutliga upphörande äro många gånger av värde och böra för den skull inrapporteras.

Yttre faktorer, såsom torka, nederbörd, jordmån, gödsling, kalkning o.s.v., ha ofta betydelse för angreppets styrka, varför i möjligaste mån utförliga

upplysningar om sådana förhållanden böra lämnas i rapporterna. Somliga sjukdomar och skadedjur gynnas av ihållande torka, andra åter av riklig nederbörd. Ombytligt väder, växlande mellan solsken och värme samt regn, dimma och dis, kan kraftigt befordra epidemiska sjukdomar. — Många skadedjur finna sig bäst tillrätta i sandjord, andra i mullrik jord och åter andra i mer eller mindre lerhaltig sådan. Även för många svampsjukdomar spelar jordmånen en viktig roll. — Markbehandling och avdikning äro likaledes faktorer, som icke böra förbises vid inrapporterandet av växtskador. — Gödseln inverkar ofta på hälsotillståndet, än genom direkt påverkan på skadegöraren, än genom sitt inflytande på värdväxten, vars motståndskraft mot angrepp kan förskjutas i den ena eller andra riktningen. — Av synnerligen stor betydelse är kalkningen, som i många fall är ett verksamt medel för bekämpning av vissa skadegörare, i andra tvärtom kan förorsaka eller befordra skador. Om jordens kalktillstånd erhålles en uppfattning genom jordens pH-värde, vilket bör angivas, om det är känt. — Växtföljden kan ha mycket stor betydelse för både sjukdomars och skadedjurs uppträdande. Beträffande sjukdomar och skadedjur, vilka under flera år kvarleva i jorden, är det av stor vikt att växtföljden och grödans plats i denna angives. — Tidpunkten för sådd och plantering kan i vissa fall vara värdefull att känna.

Vidtagna bekämpningsåtgärder och bekämpningsresultat. — Av intresse för anstalten är vidare att veta, om några bekämpningsåtgärder vidtagits och, om så skett, vari dessa bestått samt vilken verkan de haft.

Undersökningsproven.

En rapport bör, som tidigare nämnts, så vitt möjligt åtföljas av ett prov av den skadade växten eller växtdelen vare sig rapportören anser sig känna orsaken till skadan eller ej. Angrepp av olika skadegörare förete nämligen många gånger så likartade symtom, att skadans orsak först efter ingående undersökning kan fastställas. Om en skada anses vara förorsakad av djur, bör om möjligt även prov på detta insändas. — Undersökningsproven få icke vara alltför knappt tilltagna. Insända växtdelar böra vara tagna så, att de tydligt visa angreppsställena och de karakteristiska skadesymtomen. Ifråga om mindre växter bör helst hela plantor insändas.

Proven böra förpackas på ändamålsenligt sätt. Växter och växtdelar, som äro känsliga för uttorkning, förses lämpligen med ett tunt pappersomslag och inpackas sedan i fuktig mossa eller fuktat tidningspapper. Det hela nedlägges i en trälåda eller stadig kartong, eller förses med omslag av wellpapp eller dylikt, så att paketet tål transportens påfrestningar och provet når anstalten i sådant skick, att det ägnar sig för undersökning. Insekter, andra smådjur och mindre växtdelar sändas lämpligen i en plåt-

ask. Burkar, rör och flaskor av glas, för vilka saknas lämpligt emballage, böra undvikas, likaså tändsticksaskar och askar av tunn papp. Provet, av vad slag det vara må, bör aldrig sändas i kuvert tillsammans med rapportblanketten.

Diverse påpekanden.

Rapportörens och odlarens namn meddelas. — I kolumnen för »Rapportörens namn» m. m. är det uppgifter om den person, vilken *av anstalten antagits som rapportör,* som skola ifyllas, således icke om odlaren, därest han är en annan person än rapportören. Mot detta syndas ofta och det föranleder anstaltens personal mycket extra arbete. Har rapportören iakttagit eller fått kännedom om den rapporterade växtskadans uppträdande på annan ort än den, som den ovan angivna adressen anger, meddelas lokalen under rubriken »Skadan iakttagen på följande platser» o. s. v.

Adressändring. — Anmälan om ändrad adress bör snarast möjligt insändas till anstalten och skrivas på särskilt papper, *icke* inflikas i rapport om sjukdom eller skadedjur.

Rapporternas återsändande. — Återsändande av rapporthäftena vid årets slut, vare sig de äro förbrukade eller icke, har stundom av rapportörer betecknats som meningslöst. Åtgärden är emellertid en viktig detalj i rapportverksamhetens organisation. Med ledning av de inkomna rapporthäftena kan man bilda sig en första flyktig uppfattning om rapportörens insatser i rapportverksamheten, vilken uppfattning sedan korrigeras vid detaljbearbetningen och sammanställningen av rapporterna. Vidare händer det ofta, att en rapportör av en eller annan orsak icke på hela året självmant meddelar sig med anstalten. Genom att anstalten vid årets slut infordrar rapporthäftet, gör den sig på ett diskret sätt påmint, och erhåller kännedom om huruvida adressen alltjämt är densamma som tidigare — ja, det har t. o. m. hänt, att anstalten först genom sin påminnelse om häftets återsändande erhållit kännedom om att rapportören avlidit. — Icke minst betydelsefullt är, att med häftena inkomma ett stort antal rapporter, vilka tillkommit under vegetationsperioden, men icke omedelbart blivit insända, varefter de fallit i glömska. Ofta åtföljes denna årets sista sändning till anstalten av en sammanfattning av under vegetationsperioden ur växtskyddssynpunkt viktiga iakttagelser, och dessa sammanfattningar äro i allmänhet av mycket stort intresse.

Statens växtskyddsanstalt.

Emil Kihlströms Tryckeri A.-B. Stockholm 1949
33833